

Γιάννης Βατζιάς

'Ο Διάλογος

'Η συζήτηση άρχισε όταν έφερε τους πρώτους μεζέδες ή κυρία Τα. Ρ. 'Ημασταν αρκετοί σ' αριθμό, άνθρωποι με αξία δλοι μας — γι' αυτό άλλωστε και μās κάλεσαν, ό καθένας βέβαια στό στοιχείο του. 'Ο λόγος τής συνάθροισης ήταν ν' ανταλλάξουμε γνώμες πάνω σέ διάφορα θέματα πού θά προκύπταν από μόνα τους (—Γιατί δέν ήμαστε δά και ήλίθιοι (ίσως νά ειπε μαλάκες αντί για ήλίθιοι) ώστε νά μή μπορούμε νά βρούμε θέμα για νά μιλήσουμε, ειπε ό κύριος Τα. Ρ...) και πιθανότατα κάποιος νά διάβαζε και χειρόγραφα. Πρώτος πήρε τό λόγο ό κύριος Τα. Ρ. νά μās διηγηθεί — κι άρχισε έτσι νά ζεσταίνεται και ή άτιμόσφαιρα — για τό πρώτο ταξίδι πού έκανε, ύποχρεωτικά όπως ειπε, τότε πού ήταν έφηβος στην Αίγυπτο... 'Η Αίγυπτος πού τήν περιηγήθηκε φτάνοντας ως τό 'Ελ 'Αλαμίν και λίγο πιά πέρα του ειχε κάνει μεγάλη εντύπωση· κι εκεί του ήρθε ή ιδέα νά γράψει ποίηση, επαναστατική ποίηση — αύτό τό τόνισε μέ έμφαση, χτυπώντας μέ τό δεξιό του χέρι τό τραπέζι — όπου θά μιλούσε για τό θάνατο, όχι γι' αυτόν τόν θλιβερό θάνατο πού τόν θρηνοῦνε μοιρολατρικά οί μέτριοι ποιητές — κι άν τόν καλοεξετάσουμε, δλοι τους είναι μέτριοι, ειπε — αλλά για τό θάνατο από μιá άλλη σύγχρονη σκοπιά: δηλαδή σάν κάτι θετικό, σάν πνεῦμα άς πούμε του καλού, πνεῦμα προειδοποιητικό και προστατευτικό, πού θά πείσει, έφόσον φυσικά εξουδετερωθεί ή λυσσασμένη αντίσταση τών αντιδραστικών, τήν άποκοιμισμένη ανθρωπότητα σ' όλα τά στρώματα τής ήγεσίας, τής πνευματικής και γενικότερα τής κοινωνικής ζωής νά σταματήσει τους καταστροφικούς πολέμους — νά ξεριζώσουν άν είναι δυνατόν κι από τή σκέψη τους τήν ιδέα του πολέμου... «'Η άλληλοσφαγή», συνέχισε, «είναι μιá πράξη απάνθρωπη — κι επιπροσθέτως άσκοπη, αφού μιá μέρα, έτσι κι άλλιώς, δλοι μας θά συρθούμε, τό θέλουμε δέν τό θέλουμε, στόν τάφο. 'Αφού λοιπόν θά γίνει πού θά γίνει τό κακό, ποιός ό λόγος ή οργανωμένη κοινωνία, καπιταλιστική και κομμουνιστική, ν' άπασχολείται μ' αυτό τό θέμα; Είναι άνόητο τό νά ξοδεύει δλη τής τή δραστηριότητα στό νά προετοιμάζεται για νά σκοτώσει και νά σκοτωθεί, άνόητο και πολυέξοδο! Μ' όλα αυτά τά χρήματα και τά κοντύλια του προϋπολογισμού πού χορηγούνται για τήν ανάπτυξη τών μέσων καταστροφής, αντί νά πán για κάτι πιά καλό, θά μπορούσε νά πραγματοποιηθεί μιá ζηλευτή άνοδος του βιοτικού επιπέδου όλων τών λαών, άκόμα και τών 'Αφρικανικών, πού όπως διάβασα στίς πρόσφατες ανακοινώσεις τής ΟΥΝΕΣΚΟ είναι άκόμα πιά πολύ άπ' ότι φανταζόμαστε άμόρφωτοι, τεχνολογικά ύπανάπτυκτοι — και οργανωτικά, ταλαίπωροι, σερνόμενοι από τή μύτη — από τίς Εύρωπαϊκές ιμπεριαλιστικές δυνάμεις δηλαδή, και φτωχοί...»

'Ακούγαμε σιωπηλοί, μέ προσοχή και μερικοί κατάπληκτοι, ή τέλος πάντων δείχνοντας κατάπληκτοι, για τίς πρωτότυπες, όπως ειπαν, άπόψεις πού εξέθετε. 'Ο συμποσιαστής δέικοψε για μιá στιγμή. 'Επιασε τότε μιá σαρδέλλα του βαρελιού πού ήταν στό λαδόξυδο από τήν ούρά, κι αφού τή ζύγισε μέ μαεστρία και καλά πάνω από τό στόμα του τήν έφαγε μέ δυό χασιές. 'Αμέσως μετά ρεύτηκε. Σέ συνέχεια ήπια ένα ποτήρι ρετσίνα. Κι ύστερα, στρέφοντας τή ματιά του προς ένα από τους καλεσμένους του πού ειχε τή φήμη πώς του άρέσει νά ταξιδεύει σέ τόπους μακρινούς — και ταξίδευε, άρχισε πάλι νά μιλάει, αλλά σέ τόνο πολύ πιά επιθετικό έτούτη τή φορά, ύψώνοντας και τή φωνή: — Δέ σās καταλαβαίνω καθόλου εσās τους ταξιδευτές — πού θέλετε νά παριστάνετε τους ταξιδευτές, και πάτε στην Αιθιοπία, τό Σουδάν, χωρίς νά ξέρετε για ποιο λόγο. Τι θέλετε νά μās δείξετε πώς είσατε δηλαδή. Σκατά είσατε...

'Ενας-δυό από τόν κύκλο τών διαλεγόμενων γέλασαν δυνατά. Οί άλλοι τόν κοιτούσαν, κάπως άνήσυχοι. 'Ο καλεσμένος πού έγινε στόχος, για λόγους ίσως σκοπιμότητας, νά του δοθεί έτσι τό πρόσχημα για νά πεί αυτά πού προγραμματίζε νά

πεί, πήγε κάτι να πεί μά δέν τόν ἔφησε· κι ἐξακολούθησε: — 'Εγώ ἔχω τήν ἔδρα μου στήν 'Αθήνα κύριοι — καί δεσποινίδες, χαμογέλασε. Στήν πόλη αὐτή εἶναι ὁ θρόνος μου — ξανασοβάρησε, ἀπ' ὅπου βλέπω, σκέφτομαι, αἰσθάνομαι καί συμπνοῶ τόν ἄνθρωπο. Ἐδῶ ὀραματίζομαι, ἐδῶ ἐμπνέομαι — ἡ ἐμπνευση κι οἱ ὀραματισμοί μου ἀναπτύσσονται τόσο στό χῶρο τοῦ μικρόκοσμου ὅσο καί τοῦ μακρόκοσμου, ἐδῶ γράφω. Ἡ ποίησή μου — ἐδῶ πιστεύω πῶς κανεῖς σας δέ θά ἔχει ἀντίρρηση — θά παραμείνει γιά αἰῶνες ἢ γιά πάντα σάν σηματοδύρα προστατευτική μέσα στόν ἄμορφο ὠκεανό, σάν ἄστρο λαμπερό, καθοδηγητικό... ὅπως οἱ τραγωδίες τοῦ Εὐριπίδη, πού ἄντεξαν στό χρόνο τό φθοροποιό — παρά τό γεγονός πού τόν ἀνέβαζε καί τόν σκυλόβριζε καί τόν κατέβαζε αὐτός ὁ κωμικός ὁ Ἀριστοφάνης, ὅπως ἀκριβῶς μέ σκυλοβρίζουν καί ἐμένα οἱ εὐάριθμοι ἐχθροί μου καί προσπαθοῦν νά μέ μειώσουν. Μά εἶναι ἄνθρωπια. Καί ἔρχομαι μέσα στή λάσπη — ἡ τά σκατά πού ἔχουν μέσα στό κρανίον τους, σάν πουρεμένες νεροφίδες καί σά γυμνοσάλιαγκοι, ἀνίκανοι ἀκόμα καί νά σκεφοῦν, ἀνίκανοι ν' ἀγγίξουν καί τό δαχτυλάκι μου...

'Η κυρία Τα. Ρ. συμφώνησε μ' αὐτά πού εἶπε ὁ ἄντρας της κουνώντας τό κεφάλι της. Ὁ ὀμιλητής πού ἀνέπνεε κάπως ἀσύμμετρα ἀπό τήν ἐνταση τοῦ διαλόγου — ἢ ἄν τό προτιμᾶτε τοῦ μονολόγου, ἤπια λίγο κρασί καί ρεῦτηκε· μετά συνέχισε: — Καί πῶς νά τό ἀγγίξουνε. Εἶναι τόσο μικροί, τόσο ἀσήμαντοι, καί πάνω ἀπ' ὅλα δέν κάνουν τίποτα νά σηκωθοῦνε λίγο παραπάνω. Ἐγώ (κοίταξε πάλι τόν ταξιδευτή) δέ σκοτώνω ἄσκοπα τήν ὄρα μου. Δέ ζῶ μέ ψευδαισθήσεις, πηδώντας σάν ἀκρίδα ἀπό δῶ καί ἀπό κεῖ. Οὔτε ἀναζητῶ νά λύσω τά προβλήματά μου μέσα στή φυγή. Γράφω. Διαβάζω. Πληροφοροῦμαι. Καί ταξιδεύω. Μέσα στό χῶρο καί τό χρόνο. Μές στόν ἀπέραντο καιρό — ὅπως θά τόλεγε ὁ Τερέντιος. Χωρίς νά χάνω τόν καιρό μου ἄσκοπα, μέσα σέ πλοῖα, σέ ἀεροπλάνα ἢ σέ τρένα καί λεωφορεῖα, χωρίς νά πελαγοδρομῶ...

—Τί θές νά πεις μ' αὐτά πού λές; τόλμησε νά τόν διακόψει ὁ ταξιδευτής.

Ὁ Τα. Ρ. τινάχτηκε ὀλόκληρος, κοκκίνησε καί θύμωσε.

—Μή μέ διακόπτεις σέ παρακαλῶ, φώναξε. Ἐδῶ ἤρθαμε νά κάνουμε συζήτηση. Δέν ἤρθαμε νά κλάσουμε...

Συνῆλθε κάπως καί συνέχισε: — Λοιπόν, ταξιδεύω μέσα στόν κόσμο τοῦ ὄνειρου, τῆς γνώσης, τῆς πραγματικότητας, στό παρελθόν καί στό παρόν καί πᾶνω ἔτσι μέ τίς κεραίες μου ἀλήθειες πού ἀποκρύβονται: πᾶνω τ' ἀνομολόγητα σχέδια καί τίς κρυφές προθέσεις τῶν πολιτικῶν. Τό πλοῖο μου εἶναι ἡ ἱστορία — μᾶς χαμογέλασε. Διαβάζω ἱστορία, γιατί γνωρίζοντας τό παρελθόν μπορεῖς νά κρίνεις τό παρόν. Νά, χθές διάβασα πῶς κατατρόπωσε ὁ φεουδάρχης Νέλσωνας τήν Ἰσπανική ἀρμάδα, αὐτό τό κτήνος ὁ Νέλσων...

— Ἀλλά κι ἡ Ἰσπανία δέν ἦταν φεουδαλική; παρατήρησε ἕνας φοιτητής — πού ἦτανε καί νέος ποιητής.

—Παρακαλῶ, μέ τή σειρά σου, τόν σταμάτησε — ἀλλά μέ συγκατάβαση. Θά δεῖτε ὅμως, συνέχισε, ὄλους αὐτούς, καθώς καί τόν Μπετόβεν...

—Τόν Μπετόβεν! μουρμούρησε μέ κάποιο δέος ἕνας. Ἦταν συνθέτης μουσικῆς. Θά μάθετε τέλος πάντων νά διαλέγεσθε... Ναί, τόν Μπετόβεν. Μήπως δέν τό ξέρετε πῶς ἔγραψε μουσική πάνω στόν ἐθνικό ὕμνο τῆς ἱμπεριαλιστικῆς Ἀγγλίας...

—Τί σημασία ἔχει αὐτό;

—Ἐχει! Δέν τό καταλαβαίνεις; Ἄν δέν τό καταλαβαίνεις θά τό καταλάβεις! Ὅλοι αὐτοί θά ἐπιναποθετηθοῦν. Κι ὅσοι δέν τό ἀξίζουνε θά ἐξαφανιστοῦν. Θά ἐξαφανιστοῦν πίσω ἀπό τήν ἀλήθεια — πού οἱ φυσικοί φορεῖς της εἶναι οἱ ἀληθινοί ποιητές καί οἱ ἀληθινοί σοσιαλιστές. Κοντά σ' αὐτούς, δηλωσε μέ ἔξαρση ρητορική — κάνοντας καί μιὰ κίνηση θεατρική, θά ἐξαφανιστοῦν κι οἱ ποικιλώνυμοι ρεβιζιονιστές.

Ἡ κυρία Τα Ρ. ἔφερε τή σαλάτα, μπριζόλες τηγανητές καί κεφτεδάκια. Ὁ ποιη-

τής πήρε μία στό χέρι καί τήν ἔφαγε — μέ γρηγοράδα πού μᾶς ἔκανε ἐντύπωση. Κατόπιν ἀνασηκώθηκε λίγο στόν ἕνα του γλουτό — κι ἔβγαλε ἀπό μέσα του ἕνα θόρυβο...

— Γιάτί δέν τρῶτε, εἶπε.

Μά δέν προλάβαμε. Γιάτί συνέχισε. Κι ὅταν μιλοῦσε ἤθελε νά τόν προσέχουμε: "Ἔτσι λοιπόν τά κάνω ἐγώ τά ταξίδια μου, κοίταξε πάλι τόν ταξιδευτή — εἰρωνικά, περιφρονητικά. Καί εἶναι ὑπεραρκετό. Ἐσύ τό ἔριξες τώρα τελευταία στά ταξίδια καί τίς περιπέτειες. Ποῖον παριστάνεις δηλαδή. Τόν Λίβιγκστον..."

Ἄ ταξιδευτής — πού ἦταν τό ἐπιλεγμένο θύμα, σκέφτηκα — πήγε καί νά πεῖ. Μά δέν τόν ἀφῆσε...

— "Ἄν σοῦ περνάει ἀπό τό νοῦ πῶς εἶσαι ὁ Λίβιγκστον ἢ κάτι ἀνάλογο ματαιοπονεῖς, συνέχισε. Ἡ περίοδος τῶν ταξιδιωτικῶν περιπετειῶν ἔχει περάσει τώρα ἀνεπιστρεπτι..."

Κάποιος πήγε νά πάρει ἕναν κεφτέ: — Μιλῶ, τοῦ εἶπε. Καί συνέχισε: Μετά τήν ἐφεύρεση τοῦ ἀεροπλάνου ὄλα πιά γίνανε γνωστά. Μή μέ παρανοεῖτε. Μιλῶ γιά ὅσα βρίσκονται στήν ἐπιφάνεια τοῦ πλανήτη — ἔρημοι, ζουγκλες, πόλεις, ἤπειροι, βουνά. Ταξιδεύουμε βέβαια καί τώρα. Μά μόνο γιά ξεκούραση. Ἐσύ νομίζεις πῶς ταξιδεύοντας πλουτίζεις τίς γνώσεις σου. Δέν τίς πλουτίζεις. Κι ἂν τό νομίζεις ματαιοπονεῖς — μέ τό ν' ἀναζητᾶς ἐπιχειρήματα γιά νά πιστεύεις καί γιά νά κάνεις τοῦς ἄλλους νά πιστεύουνε πῶς καί εἶσαι. Γιάτί αὐτά πού τυχόν θά παρατηρήσεις ἔχουν ἤδη γραφεῖ ἀπό ἄλλους, πού ἔχουν στή διάθεσή τους πῶς πολλά μέσα ἀπ' ὅ,τι ἔχεις ἐσύ — κι οἱ δυνατότητες νά δοῦν εἶναι ἔτσι μεγαλύτερες, σέ ἄρθρα ἐφημερίδων καί βιβλία, γιά νά μήν πῶ τά φίλμ. Τό μόνο πού θά μπορούσες ἴσως νά πετύχεις εἶναι νά διασταυρώσεις γνώσεις καί νά ἐπιβεβαιώσεις αὐτά πού διάβασες... Νά, ἐγώ μέ τή γυναῖκα μου πήγαμε ἄρκετές φορές στό Λονδίνο καί τό Παρίσι. Καί τί διαπιστώσαμε — γιά τήν ἀκρίβεια λέω διασταυρώσαμε: πῶς τό Παρίσι εἶναι πεθαμένο καί τό Λονδίνο φασιστικό. Μάλιστα κύριοι. Τό Παρίσι εἶναι πεθαμένο καί τό Λονδίνο φασιστικό. Αὐτή εἶναι ἡ σκληρή πραγματικότητα... Ἦπτε λίγο νερό μεταλλικό, ὕψωσε τή φωνή του καί ἐξακολούθησε: Ἐδῶ. Μόνον ἐδῶ. Σ' αὐτόν τόν τόπο τοῦ πνεύματος, τῶν ἐρειπίων, τῶν τεχνῶν, τῆς ζωντανῆς σύγχρονης λαϊκῆς μουσικῆς — πού μέρος της βασίζεται ὡς γνωστόν σέ στίχους ἐπιζώντων γνωστών ποιητῶν, διαμορφώνεται τό νέο, ἡ πρόοδος, ἡ κίνηση πρὸς τά μπροστά. Ἐδῶ γράφεται τό ἔπος. Ἐδῶ ἀναπτύχθηκε — καί ἀπό δῶ ξεκίνησε, ἡ τραγωδία. Ἐδῶ ἀντιμετώπιστηκε φιλοσοφικά καί πρακτικά ἡ μοίρα, ἡ ἀγωνία καί τό ἄγχος — καί πού ὁ καθένας μας εἶναι σέ θέση νά τό δεῖ στοῦς στίχους μου. Ἐδῶ ἐπαναποθετεῖται αἰσθητικά, κοινωνιολογικά καί φιλοσοφικά, ἀναλύεται καί ἀξιολογεῖται μέ βάση καί τίς τρέχουσες ἐξελίξεις — ὅπου οἱ πάντες ρίχνουν λάδι στή φωτιά — ἡ σημασία καί ὁ ρόλος τοῦ θανάτου. Ἐδῶ. Ἄλλα ἄς μή μακρογοῶ. Ἐσύ (κοίταξε πάλι τόν ταξιδευτή) μπορείς νά ταξιδεύεις ὅπου θέλεις ἂν ἔχεις κέφι καί λεφτά — ἐρασιτεχνικά ἢ καί ἐπαγγελματικά! Ποιός σ' ἐμποδίζει. Μή σοῦ περνάει ὅμως ἀπό τό νοῦ πῶς κάνεις καί ἐξαιρετικό...

— Μοῦ ἐπιτρέπεις νά πῶ κι ἐγώ καί; σηκώθηκε ἀπό τή θέση του ὁ ταξιδευτής.

— Γιάτί μέ διακόπτεις; Δέ μάθατε νά σεβόσαστε τόν ἄλλον. Οὔτε ν' ἀκοῦτε καί νά διαλέγεσθε. Πότε θά μάθετε λοιπόν...

— Ἦθελε καί νά πεῖ. Δέν ἤθελε νά σέ διακόψει, εἶπε μέ πολύ συγκαταβατικό ὕφος ὁ νέος ποιητής.

— Τί, πᾶς νά τόν ὑποστηρίζεις δηλαδή;

— Ἄς μή χαλάμε τίς καρδιές μας, εἶπε ὁ μουσικός.

— Πραγματικά! Ἡ συζήτηση ἦταν τόσο ἐνδιαφέρουσα, εἶπε ἡ δεσποινίς Ρωζάνη — πού ἦταν νεόβγαλτη ἠθοποιός. Γιάτί νά τή χαλάσουμε...

Ἄ κύριος Τα. Ρ. ἤρμησε. Πηροῦνισε τότε δύο κεφτέδες καί τοῦς ἔφαγε. Ἐφαγε σέ συνέχεια καί μιὰ μπριζόλα χοιρινή. «Μοῦ φέρνεις λίγο νερό», εἶπε στή γυναῖκα του. Τοῦ ἔφερε. Ἦπτε ἕνα ποτήρι· κι ἕνα μισό.

—“Ας είναι, είπε μετά. Πρέπει νά υπομένει κανείς. Νά είναι φλεγματικός. Ἐπὶ καιρὸ τὸ εἶπα στὴ γυναίκα μου, πὼς ἀποφάσισα νά συγκρατῶ τα νεύρα μου, νά μὴ θυμῶνῶ. Δέν εἶναι εὐκολο! Χρειάζεται νά καταβληθεῖ προσπάθεια — καὶ τὴν κατέβαλα. —“Ὅλα μπορεῖ νά τὰ πετύχει κανείς. Νά τῶχετε ὑπόψιν σας αὐτὸ ἐσεῖς οἱ νέοι (ἡ ματιά του στό σημεῖο τοῦτο κινήθηκε πρὸς τὴ θέση δπου καθότανε ὁ νέος ποιητής). Ἐγὼ μὲ τὴν προσπάθεια πού κατέβαλα κατόρθωσα νά νικήσω τὸ θάνατο, θέλω νά πῶ τὸ φόβο τοῦ θανάτου, πού μᾶς βασάνιζε ἐπὶ ἔτη ἐμένα καὶ τὴ γυναίκα μου. Τώρα πιά δέ μὲ βασανίζει. Ἐγὼ ἀπελευθερωθεῖ. Καταλαβαίνετε τί θέλω νά πῶ! Μετὰ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἄθλο νομίζετε ὅτι δέ θά κατόρθωνα νά ἀντιμετωπίσω ἥρεμα τοὺς ἀναιδεῖς...

Ἄσχιον — ἡ τὸ ἐπιλεγόμενον θῦμα, πού φανερά στρεφόταν ἐναντίον του ὁ ὑπανιγμός, δέ μίλησε. Ἐνα πικρὸ χαμόγελο ἀναμάτωσε, μόνο ἡ χεὶρ του, δὲ φαίνεται γρήγορα. Ἐπακούθησε καὶ πέρησε ἀνάπαυσης, δπου ἡ κυρία Τα. Ρ. ἐπαφελήθηκε νά στρέψει τὴν προσοχὴ τῶν καλεσμένων τῆς πρὸς τὰ ἐδέσματα καὶ τὸ κρασί. Ἐνας ἐπιστήμονας μόνο, σ' ἐρώτηση κάποιου ἄλλου, εἶπε δυό-τρία λόγια περὶ ταριχεύσεως κὶ ὅτι κανεῖς ἔκτοτε δέν μπόρεσα νὰ ταριχεύσει σώματα τόσο καλά ὅσο οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι. «Τώρα», σκέφθηκα, «δέν ταριχεύουν τόσο καλά τὰ σώματα, μὰ ταριχεύουν ἄλλα πράγματα: ἰδέες, θεωρίες, θεσμούς, δόγματα». Καὶ χαμογέλασα ἀπὸ μέσα μου.

—Τώρα πού ταχτοποιήθηκαν οἱ μικροδιαφορές, ἀγαπητοὶ μου συμποσιαστές, εἶπε μὲ ἀνανεωμένο κέφι καὶ τὸ γνωστὸ του χιούμορ ὁ κύριος Τα. Ρ. — καὶ ἡ κυρία Τα. Ρ. ἀνέπνευσε μὲ ἀνακούφιση, λάβετε θέσεις κὶ ἐτοιμαστεῖτε ψυχολογικά γιὰ νά ἀκούσετε τὴν τελευταία μου ποιητικὴ σύνθεση. Προεισαγωγικά σας λέω πὼς πρόκειται γιὰ ἔργο ὑψηλῆς ἐμπνεύσεως, μνημεῖο ἀφηρημένου λόγου — μὲ τὴν Πλατωνικὴ σημασίαν τῆς λέξεως φυσικά, πού δταν τὸ ἔγραφα εἶχα στό νοῦ μου τὴν τραγωδίαν τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς. Τὸ ἔργο δέν εἶναι τελειωμένο. Εἶναι πολὺ πιθανόν νά χρειάζεται διορθώσεις. Κατὰ συνέπεια μπορεῖτε νά τὸ κρίνετε καὶ νά πεῖτε τὴ γνώμη σας ἐλεύθερα.

Πήραμε θέσεις. Ὁ ποιητὴς ἄπλωσε τὰ χαρτιά του στό τραπέζι. Κὶ ἄρχισε...

Τὸ διάβασμα ἦταν ἐξαιρετικό. Αὐτὸ κανεῖς δέν τὸ ἀμφισβήτησε. Ὅταν τέλειωσε — καὶ τοῦτο ἔκτισε ὡς τρία τέταρτα — ἦτανε καταϊδρωμένος. Σκουπίστηκε. Καὶ σέ αὐτὴν ἔπειτα μᾶς ρώτησε τὴ γνώμη μας.

— Ἀριστοῦργημα, εἶπε ἡ κυρία Τα. Ρ. Τί ἔκφραση! Τί πλαστικότητα! Τί πλοῦτος ἰδεῶν! Δέ συμφωνεῖς καὶ σὺ ταξιδευτή;

—Στὸ σύνολο του εἶναι πολὺ καλὸ. Σημεῖωσα δυὸ μέρη μόνον πού θάτανε καλά νά ξανακοιταχτοῦν.

—Κι ἐγὼ σημεῖωσα κάτι, εἶπε ὁ συνθέτης μουσικῆς. Μιά-δυὸ ἀλλαγῆς λέξεων...

— Ἴσως καὶ κάποια ἐπιβεβαίωση ἀπόψεων καὶ γεγονότων, εἶπε ἕνας ἱστορικός.

Ὁ κύριος Τα. Ρ. ἄκουγε χωρὶς νά διακόπτεται. Εἶχα ὅμως μίαν διαίσθηση πὼς ἀπὸ μέσα του ἔβραζε...

—Δέ βλέπω τὴν ἀνάγκη καὶ γιὰ τὴν παραμικρὴ διόρθωση, εἶναι θαυμάσιο, εἶπε ἕνας ἄλλος πού ἦταν ὡς τότε κλειστός στὸν ἑαυτὸ του καὶ σιωπηλός.

—Συμφωνῶ ἀπολύτως καμιά φορά χαλοῦν ἀντὶ νά φτιάνουνε. Τί λές ἐσύ;

—Πολὺ μὲ συγκίνησε. Ἐχει ἕναν τόσο ζωντανὸ ρυθμὸ! ἀποκρίθηκε ἡ δεσποινὴς Τατιάνα. Τὸ ἴδιο περίπου εἶπε καὶ ἡ δεσποινὴς Ρωζάνη, μὲ κάποια ἐπιφύλαξη γιὰ κάποια λέξη. Τὰ ἴδια εἶπαμε πάνω κάτω κὶ ὁ Κ. κὶ ὁ Α. κὶ ἐγὼ, φροντίζοντας νά διατυπώνουμε τίς ἀπόψεις μας ἀνεξαρτήτως — γιατί εἶχαμε πεῖρα κὶ ἀπὸ ἄλλα τέτοια διαλεκτικὰ συμπόσια καὶ ἀναγνώσεις, ἔτσι πού νά μὴν προκαλέσουμε τὴν ἀντίδραση καὶ τὸ θυμὸ τοῦ ποιητῆ. Ἡ κυρία Τα. Ρ. ρώτησε τέλος καὶ τὸν νέο ποιητὴ. Αὐτός, πού ὅλο σκεφτόταν ὅπως φαίνεται τί ἀκριβῶς νά πεῖ, ἔκανε πρῶτα μίαν μικρὴ ἀνάλυση, τονίζοντας τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἀντιμετωπίζεται ὁ θάνατος στὴ σύνθεση — σάν προειδοποιητικὸς καὶ πιθανῶς σωτήριος ἦχος καμπάνας ξωκκλησιοῦ δταν πάει

ν' άνάψει στό δάσος πυρκαγιά... — και τόν ύπαρξιακό χαρακτήρα τοῦ ἔργου, συνέχισε μέ ύποδείξεις (πιό πολλές νομίζω ἀπ' ὅτι επιχειρήσαμε νά κάνουμε ἐμεῖς οἱ ἄλλοι) και μέ προτάσεις γιά ἀλλαγές λέξεως και μερικές ἐπιφυλάξεις· τέλος πήγε νά κάνει συσχετισμό μέ ἄλλους ποιητές ἀρχίζοντας ἀπό τόν Ἑλλιοτ, τόν Καβάφη κι αὐτόν τόν ἴδιον...

Ἄλλά αὐτό τό πήγαινε πολύ. Ὁ ποιητής σηκώθηκε σέ κατάσταση πραγματικῆς ἀλλοφροσύνης και τόν σταμάτησε, μέ χαρακτηρισμούς ὅπως: μειράκιο, ἀμόρφωτε, ἀναιδή... Τοῦ ἔδειξε ἀκόμα και τήν πόρτα γιά νά φύγει. Ἄλλά σ' αὐτό ἀντιδράσαμε ὄλοι οἱ συμποσιαστές — κι ἀποσοβήθηκε.

Ἐπακολούθησε μικρό διάστημα σιγῆς — και τ' αὐτιά μου βούιζανε περνώντας ἔτσι ἀπότομα ἀπό τό θόρυβο στή σιωπή. Ὁ κύριος Τα. Ρ. ἤπια λίγο νερό. Μετά μᾶς κοίταξε ἤρεμα, μ' ἕνα χαμόγελο, και ὕφος πατρικό· κι εἶπε τόν τελευταῖο λόγο, τόν ὀρθό και τόν κοφτό:

— Τό ἔργο κύριοι — ὅπως συμπέρανα και ἀπό ὅσα εἶπατε — ἀρνητικά και θετικά — πού σᾶς βεβαιώνω τά ζύγισα στό μυαλό μου πολύ καλά — δέ θέλει καμμία ἀλλαγή. Ὅυτε και πρόκειται νά γίνει ἡ παραμικρή διόρθωση. Αὔριο πάει στό τυπογραφεῖο. Τό πρωί...

Ὅσοι ἦτανε σύμφωνοι συμφώνησαν· οἱ ἄλλοι μείνανε σιωπηλοί.

Ἀποχωρήσαμε ἀπό τό σπίτι τοῦ ποιητῆ — ὄλοι μαζί· στίς τέσσερις και πέντε τό πρωί.

Γιάννης Βατζιάς

Ἡ Denon Columbia εἶναι ἀπό τίς παλιότερες ἐταιρίες στόν τομέα τοῦ ἤχου. Εἶναι μιά ἐταιρία πού δημιουργήθηκε γιά νά ἐξυπηρετήσει τόν λάτρη τῆς πραγματικά ὕψηλης πιστότητας. Ἀπό ὁῶ προέρχεται και ἡ φήμη τῆς. Π.χ. τά πικάπ τῆς Denon ἔχουν ἐδῶ και χρόνια συμπεριληφτεῖ στό καλύτερα τοῦ κόσμου. Ἴσως γιά τόν ἴδιο λόγο, τά πικάπ και οἱ ἐνισχυτές τῆς νά εἶναι πρῶτα σέ πωλήσεις στή Ἰαπωνία ὅπου, ὅπως εἶναι γνωστό ὑπάρχει τεράστιος συναγωνισμός. Ἄν νομίζεξε πῶς ἀνήκετε κι ἐσεῖς στοὺς λάτρεις τῆς πραγματικά ὕψηλης πιστότητας, ἀποκτεῖστε Denon

AUDITORIUM *Hi-Fi*

ΗΧΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗ Ε.Π.Ε.

Χρ. Σμύρνης 12, τηλ. 22.12.12 Θεσσαλονίκη

